

GLAS RAVNICE

Glasiilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini

Broj 38

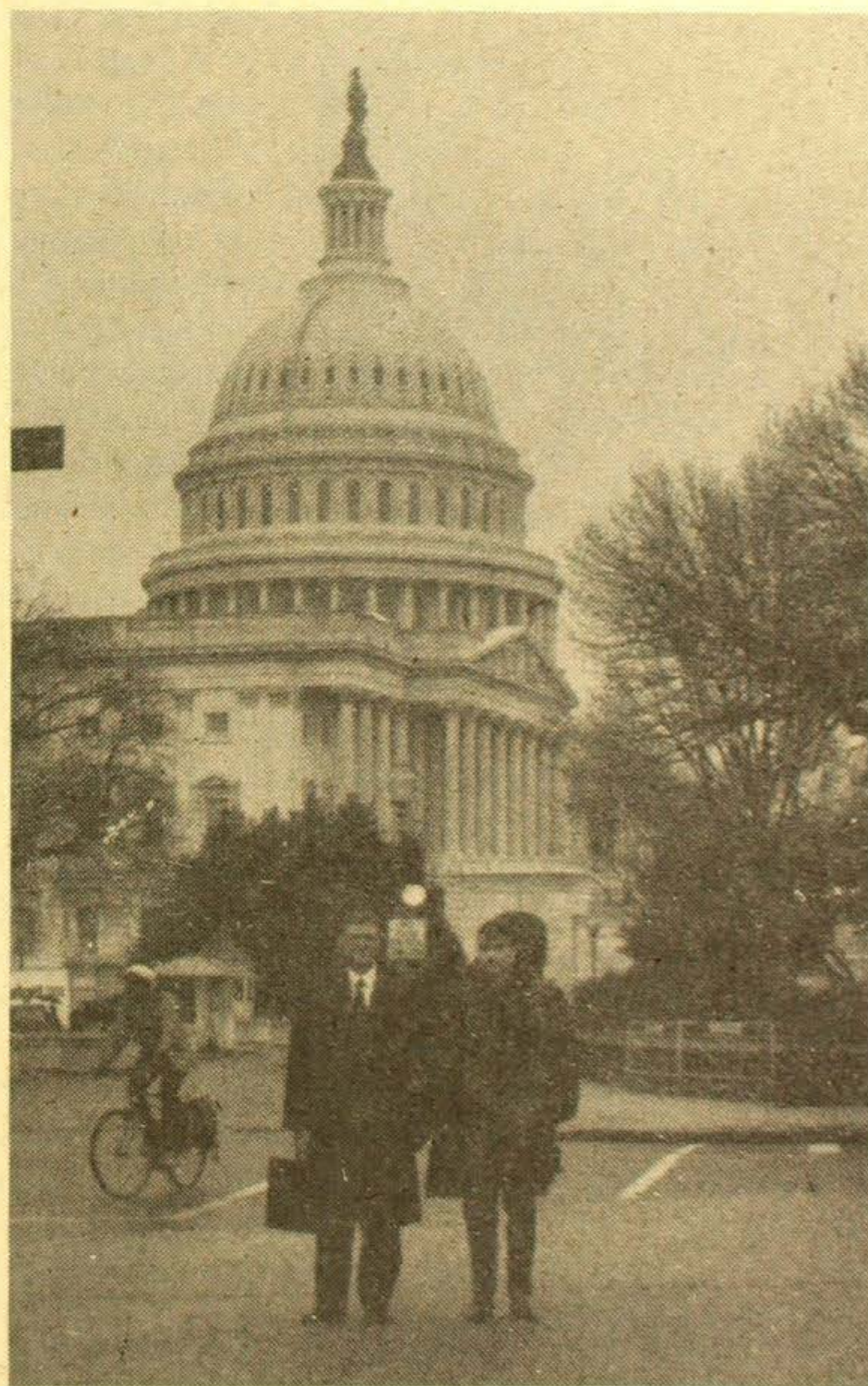
Subotica, veljača 1994.

Cijena: 0,50 din / 4000 HRD

DELEGACIJA DSHV U POSJETU SAD

Da bi se o našem pitanju i problemu u svijetu govorilo, o nama se mora i znati. Jedna od medijski najotvorenijih zemalja, SAD, ugostila je i dvočlanu delegaciju DSHV gdje su mr. Bela Tonković i mr. Marijana Kujundžić upoznali svoje domaćine s problemima na koje nailaze Hrvati u SRJ. Tijekom boravka u SAD (od 24. siječnja do 3. veljače o. g.) delegacija DSHV bila je u Ujedinjenim narodima u New Yorku, State departmentu u Washingtonu, kao i u drugim američkim i međunarodnim institucijama, te u hrvatskim zajednicama u Americi.

Opširnije na strani 3

Bela Tonković i Marijana Kujundžić pred Bijelom kućom

**DRUGA REDOVITA SKUPŠTINA
DSHV 6. OŽUJKA 1994.**

INTERVIEW S PREDSJEDNIKOM STRANKE MR. BELOM TONKOVIĆEM

"GLAS RAVNICE" DANAS

Raspalom Jugoslavije, i srazmjerno tomu, jačanjem novouspostavljenih vlasti, položaj u kojemu su se našle manjine i na prostoru ostatka Jugoslavije postao je sve problematičniji. Netrpeljiv odnos prema njima glavna je crta aktualnog režima. Ne samo što se sve više i više gase institucije u kojima su manjine njegovale svoju prepoznatljivost, nego je i broj pripadnika određenih manjina iz dana u dan sve manji. Ovim su najviše pogođeni oni koji su u prošlom sistemu imali mnoštvo mogućnosti za očuvanje vlastita identiteta. Što se nas tiče, ovo nije ništa novo.

Hrvati su u Vojvodini i prije bili bez ijedne institucije koja bi čuvala i njegovala vlastitu kulturu, jezik ili tradiciju. Novonastalo stanje nije ih previše iznenadilo, jer i prije nisu imali ništa. Ovo im je samo omogućilo da u prividu demokracije pokušaju izboriti svoja prava. Istina, nekoć su u Vojvodini izlazili listovi na hrvatskom jeziku, bilo je kulturnih društava i van Crkve, ali bilo je to davno. Danas u Vojvodini, a i cijeloj Jugoslaviji izlaze samo dva lista na hrvatskom jeziku. Riječ je o "Bačkom klasju", listu vjersko-informativnog karaktera i o "Glasu ravnice", mjesečniku DSHV.

"Glas ravnice", kao jedini svjetovni list na hrvatskom jeziku počeo je izlaziti gotovo odmah nakon osnutka stranke, dakle pred više od tri godine. U početku je to bio bilten političke partije koji je Hrvatima u Vojvodini trebao predstaviti i izložiti program DSHV. Nedugo potom počinje se javljati potreba i za proširenjem lista, jer se pokazalo da je naišao na dobar prijem kod većeg dijela naših ljudi. Nametnulo se to samo od sebe, pa su u list uvedene tematske stranice koje nisu u najužem smislu povezane s djelovanjem stranke. Interview je, primjerice, rubrika u kojoj su gostovali i mnogi od pripadnika drugih stranaka, crkvenih velikodostojnika, ministara, pa do kulturnih djelatnika.

Dakle, pokretanje ovog mjesečnika pokazalo se kao korak na kojega su mnogi čekali. Naravno, pojava ovog lista nije bila dobrodošla i kod onih struktura koje su u "Glasu ravnice" najviše izložene kritici. Riječ je, naravno, o vlasti. Ali, mi smo imali početnog entuzijazma, a drugoga od njih nismo niti očekivali. "Glas ravnice" polako je pored stranačkog počinjao poprimati karakteristike informativnog lista, tolerantnog i otvorenog za sve koji žele surađivati. Uvjeti za rad, gledano s tehničke strane, u početku su bili izuzetno nepovoljni. Bili smo bez osnovnih sredstava za pravljenje novina, a ono što je osobito otežavalo bila je činjenica da se nitko od nas nije bavio novinarstvom. Jednostavno, list je nastao kao izraz potrebe za informiranjem na maternjem jeziku i kao izraz revolta na medijsku torturu koju su nam nametali državna sredstva informiranja. Broj suradnika kretao se od 5 do 10. Svojim su priložima pokrivali veći dio teritorija Vojvodine gdje Hrvati žive. U međuvremenu i uvjeti za rad su se poboljšali. Nabavljeni su kompjutori i štampači, tako da list možemo samostalno prelamati.

Kada je pred dvije godine počelo masovno iseljavanje Hrvata iz Vojvodine, počeli su se javljati i prvi problemi u listu. Jedan za drugim odlazili su i naši suradnici, a na njihova mjesta drugi nisu dolazili. Pokrivenost informacijama sve se više sužavala, pa su počele i prve primjedbe da list sve više postaje lokalni. Na žalost, te su primjedbe na mjestu. I ne samo one. Pokazalo se da se u ovakvim uvjetima list sve teže može održavati. I pored toga "Glas ravnice" je do sada, uz velike probleme, izlazio. Pokazalo se da je ovakav korak bio odveć ambiciozan, jer za nesmetano izlaženje lista nedostaju nam mnoge komponente. Financijska je svakako osnovna. Nakladom od 1.500 primjeraka i cijenom od 50 pfeninga praktički se ne mogu pokriti troškovi tiska. Broj ljudi koji rade za

list smanjio se na dvije-tri osobe. Distribucija, koja u početku nije izgledala tako problematičnom sada to jest, kao i njena razgranatija mreža. Sve ovo su problemi koji bi se ozbiljnim radom dali popraviti, ali, treba naglasiti da je kod velikog dijela naših ljudi došlo do zasićenja i apatije. Govoriti o potrebi za informativnim listom na hrvatskom jeziku je postalo poput Sizifova kamena. Kako li tek izgleda ideja o tome da se u Vojvodini počne s informativnim glasilom na hrvatskom koji bi izlazio tjedno? Problemi su poznati, jasno uočljivi, ideja ima. A dobre volje?

Zlatko Romić

Suradnici "Glasu ravnice" sa žaljenjem prihvaćaju ostavku mr. Ivana Poljakovića na funkciju glavnog i odgovornog urednika lista. Cijeneci i poštujući njegov trud i nesebično zalaganje, te imajući u vidu njegovu ulogu u uređivačkoj politici zajedničkog nam glasila na ovaj način žele se zahvaliti njegovom doprinosu u profiliranju "Glasu ravnice". Ostajemo u nadi da će se plodonosna suradnja i dalje nastaviti.

Zbog personalnih i tehničkih problema ovaj broj "Glasu ravnice" nije se pojavio u prodaji u predviđenom roku. Ispričavamo vam se cijenjeni čitatelji.

Dvočlana delegacija DSHV posjetila SAD**INTERNACIONALIZACIJA
PROBLEMA HRVATA U SRJ**

Subotica - U periodu od 24. siječnja do 3. veljače ove godine dvočlana delegacija DSHV, koju su sačinjavali **mr. Bela Tonković** i **mr. Marijana Kujundžić**, posjetili su SAD.

Delegacija je posjetila Centar za ljudska prava i Ured za humanitarna pitanja pri OUN, gdje su ih primili **E. Stanatopulos**, odnosno **B. Olivier**. Pri administraciji SAD delegacija je posjetila State department i Komisiju SAD pri KESS-u, gdje su ih primili **gg. John Smith**, odnosno **Mr. Evans** kao i kongresmen **McCloskey**. Od američkih institucija posjetili su Republican Research Comittee, American Enterprise Institute, Simon Wiesenthal Center, Open Society Fond i Hrvatske bratske zajednice, a od međunarodnih humanitarnih organizacija: Amnesty international, Helsinki Watch, Freedom House, Helsinki Comittee i Međunarodni Crveni križ. Tijekom boravka u SAD **mr. Tonković** i **mr. Kujundžić** posjetili su i hrvatske zajednice u Washingtonu, Buffalu i Pittsburghu, a predsjednik DSHV dao je interviewe za "Buffalo News", "Pittsburgh Rewiev" i NBC (Nacionalna radio kompanija). Cilj ovoga posjeta bio je prezentiranje hrvatskoga pitanja u SRJ i rješenja koje DSHV nudi.

Po povratku iz SAD gospodin **Tonković** je 9. veljače održao konferenciju za novinstvo, gdje je ukratko izložio mjesta koja su posjetili, te cilj posjeta. Tom prigodom predsjednik DSHV je istaknuo da od strane aktualne vlasti postoji stalno odbijanje zahtjeva za razgovore koje DSHV konstantno upućuje, ali da će vlast biti ta koja će prva morati popustiti. U prilog ovome ide i sve aktualnija normalizacija odnosa između SRJ i Republike Hrvatske, gubitak većine vladajuće stranke u parlamentu, gospodarski kolaps (prije svega zbog ratnog budžeta), umor od rata, te nepostojanje razloga za odgađanje rješenja hrvatskoga pitanja u SRJ zbog sukladnosti zahtjeva s dokumentima OUN i KESS. Na kraju, gospodin **Tonković** je kazao da je za tri i pol godine djelovanja DSHV inzistirao na mirnom rješenju statusa i ostvarenju ljudskih, građanskih i kolektivnih prava Hrvata u Vojvodini, ali je iz poznatih razloga ovaj problem morao internacionalizirati, te da tako i dalje kani nastaviti sve do konačnog rješenja problema Hrvata u SRJ.

Na pitanje novinara kako SAD mogu i žele pomoći u rješavanju ovih problema **mr. Tonković** je odgovorio da su SAD jedina preostala velesila

Bernard M. Luketich i Bela Tonković

koja je spremna pomoći diplomatskim i političkim putem u okviru KESS-a i UN.

(z. r.)

**Odnedavno na valovima
Radio Subotice može se čuti
i hrvatski jezik**

**ZA POČETAK
VJERSKA EMISIJA**

Subotica - Od 19. siječnja ove godina na valovima Radio Subotice može se čuti hrvatski jezik! Naime, svake srijede u 18.20 emitira se vjerska emisija koju za svoje vjernike uređuje hrvatsko svećenstvo Subotičke biskupije.

Riječ je, u stvari, o bloku informacija koji traje svega 5 minuta, ali kako kažu neki svećenici, i to malo može za početak značiti mnogo. Glavni urednik emisije je **vlč. Bela Stantić**, voditelji su također svećenici i redovnici.

(p. v.)

Još jedan zločin iz šovinističkih strasti?

**SMRT I STRAH NAD
GOLUBOVIM SELOM**

Golubinci - U nedjelju, 6. veljače ove godine, u ranim večernjim satima, s čarapom na glavi, maskirana muška osoba, ušavši u kuću obitelji **Purić**, s tri uboda nožem usmrtila je **Mariju Purić**, staru 28 godina, kćerku **Stipe Purić** i **Kate r. Peršić**.

Obitelj **Purić** je boljeg imovnog stanja, no ubojica nije počinio taj zločin iz koristoljublja. Počinivši zločin nepoznati je ubojica, pod okriljem noći, napustio mjesto zločina, a policija za istim traga.

Marija je 8. veljače sahranjena na mjesnom groblju i ispraćena od mnoštva mještana, Hrvata i Srba. U selu je zavladao strah, a tjeskoba i neizvjesnost iznad Golubinaca vise poput **Damaklovog mača**.

Do sada se iz Golubinaca pod prijetnjama i pritiscima iselilo 196 obitelji. Najnovije svirepo ubojstvo djevojke (Hrvatice) nesumnjivo će potaknuti novi egzodus preostalih golubinačkih Hrvata.

(MaK)

IZLOŽBA O KRLEŽI

Subotica - U povodu stote obljetnice rođenja Miroslava Krleže u izložbenoj sali Gradske biblioteke otvorena je izložba knjiga i drugog bibliotečkog materijala. "Kao dinamička, eruditivna, gorostasna ljudska figura, književnik, akademik, član JAZU i SANU, direktor JLZ, Krleža je dao neprocenljiv doprinos kulturi hrvatskog naroda i naroda Jugoslavije. Ova izložba je osoben čin. Posvećena je piscu na kojega se podjednako mršte i Srbi i Hrvati, verovatno zbog njegovih razornih kritika svega lošeg, i srpskoga, a još više hrvatskoga." - otvarajući izložbu, između ostalog isaknuo je **prof. Radomir Babin** 11. veljače ove godine.

Izložbu su postavili gospodin Slavko Matković i gospodin Petar Vukov.

(a. k.)

Obilježena 80-ta obljetnica rođenja Alekse Kokića

PJESNIK RAVNICE

Zagreb - U Zagrebu je 15. siječnja 1994. održana akademija u povodu obilježavanja 80-te obljetnice rođenja **Alekse Kokića**, pjesnika bačke ravnice. Predavanje je održao otac **Ante Stantić** na temu "Sjećanje na pjesnika i duhovne poruke njegova pjesništva". Recitirajući Kokićeve pjesme, sudjelovali su i članovi Zavičajnog kluba studenata bačkih Hrvata u Zagrebu. Akademija je završena svetom misom za pokojnoga pjesnika.

(l. p.)

OD SADA I TELEFONOM

Dobrotvorna zajednica "Amor vincit", u prostorijama u Harambašićevoj 5, nedavno je dobila i telefon broj: 21-272 na koji se ubuduće, u slučaju potrebne pomoći Vama ili susjedima možete javiti. Radno vrijeme dobrotvorne zajednice je: ponedjeljkom i četvrtkom od 12 do 19 sati, a ostalim radnim danima od 9 do 15.

Ukoliko vam je potrebna dječja hrana (zamjena za majčino mlijeko) slobodno se obratite "Amor vincitu", bez obzira na imovno stanje. Ponedjeljkom i četvrtkom, u vremenu od 14.30 do 16.30 izdaju i lijekove na recept. Uskoro se početi dijeliti i odjeću i obuću socijalno ugroženim građanima.

Sve ljude dobre volje Dobrotvorna zajednica "Amor vincit" moli da se uključe u rad ove humanitarne organizacije.

(a. k.)

Dobrotvornoj zajednici "Amor vincit" potreban je pisani stroj. Ukoliko posjedujete pisani stroj, a u mogućnosti ste darovati nam ga, javite nam na telefon: 21-272. Unaprijed Vam se zahvaljujemo.

OBILJEŽEN "DEBO ČETVRTAK"

U prostorijama KUD "Bunjevačko kolo" obilježen je 10. veljače "Debo četvrtak". Uz glazbu i "fanke" (krafne) večer je protekla u ugodnoj atmosferi.

Tom prigodom KUD "Bunjevačko kolo", uz pomoć sponzora također je organiziralo obilježavanje ovoga blagdana u "Kolevci" i "Gerontološkom centru", gdje su uz kraći kulturno-zabavni program služene krafne.

(t. k.)

U Rumunjskoj upriličen susret karaševskih i bunjevačkih Hrvata

SURADNJA KOJA TEK POČINJE

Članovi Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva "Matija Gubec" iz Tavankuta bili su od 14. do 17. siječnja gosti u hrvatskom selu Klokočić u Rumunjskoj. Susret je iniciran od strane domaćina, a Tavankučanima je poziv prenio upravo "Glas ravnice". Tijekom boravka među Hrvatima u Rumunjskoj HKPD "Matija Gubec" je priredilo tri nastupa, u selima Klokočić, Lupak i Karaševo. Program su zajedno sastavile folklorna sekcija Društva, recitatorska sekcija i pjevački zbor. Za njegovu osnovu poslužila je knjiga pjesama "Rič fali" **Vojislava Sekelja** koju je na sceni postavio sam autor.

Ponovni susret u Tavankutu već je najavljen, a datum koji se još treba utvrditi, najvjerojatnije će biti u vrijeme ovogodišnje dužijance.

(p. v.)

Hoće li Dubrovniku biti vraćene opljačkane umjetnine?

KUD NARODNA VOJSKA PROĐE...

Grupa crnogorskih intelektualaca izašla je početkom veljače u javnost zahtjevom da se u najkraćem roku u Dubrovnik vrate umjetnička djela koja su, povlačeći se iz Hrvatske, sobom, kao ratni plijen, ponijeli pripadnici bivše JNA.

Riječ je o još neodređenom broju djela koja trenutno leže u spremištima po crnogorskim gradovima, skrivena od očiju javnosti, jer ni jedna kulturna institucija nije spremna izložiti eksponate do kojih se došlo pljačkom. Četinjskom muzeju je, primjerice, ponudeno da priredi izložbu dubrovačkog umjetničkog blaga, ali je ponuda kategorički odbijena.

Akcija koju su poveli ugledni članovi Matice Crne Gore, Društvo književnika Crne Gore i brojnih drugih institucija, a koju podržavaju i neke političke stranke, kao Liberalni savez Crne Gore naprimjer, već ima rezultata. Naime, **Milovanu Staniću** vratit će se 120 slika i 30 crteža, ali je to u poređenju s ukupnim brojem opljačkanog blaga ipak malo. Pomenuti gospodin je osobno u Herceg Novom identificirao čak 500 svojih slika, a za pretpostaviti je da nije samo on bio meta "umjetnički" nastrojenih oficira.

"Hrvatskoj Ateni" ostaje samo da se nada da će joj ono što joj pripada biti i vraćeno, a hvale vrijedna inicijativa kulturnih djelatnika Crne Gore imat će veliku zaslugu ukoliko do toga dođe.

(p. v.)

VELIKO PRELO '94.

Subotica - Pod geslom "Prelo kupi ono što još rasuto nije" u velikoj dvorani KUD "Bunjevačkog kola" održano je "Veliko prelo" 29. siječnja ove godine pred oko 300 uzvanika. Tom prigodom izveden je kraći igrokaz u duhu kako je to nekoć bilo. Prelo je tradicionalno otvoreno i ovoga puta "preljskom pismom" koju je spjevao Stipan Bašić Škaraba. Svojim prisustvom večer su uveličali predstavnici gradova, institucija i drugih kulturno-umjetničkih društava. Tijekom večeri birana je "najlipča prelja", a organizirana je i vrijedna tombola. Uz dobru glazbu i bogatu trpezu, ples i razgovor, te pravu reviju bunjevačkih narodnih nošnji gosti su dočekali jutro.

(t. k.)

NOVINARI, NOVINARI

Mnoga zla koja su počinjena na tlu bivše Jugoslavije pripremana su u retortama tiska. Imali smo tisak, uz rijetke izuzetke, čiji je jedini cilj bio - vlast! Gola vlast određenih struktura i grupa, ne pitajući za cijenu i žrtve. Izvori informacija nisu bili birani. Njihov domaći zdatak nije informiranje; da uđu pod kožu događaja, problema, već da se lažima posije i utre široki put mržnje. I u tome se potpuno uspjelo. Tog uspjeha budući će se naraštaji "s ponosom" stidjeti. Jer, ako je tisak, glas i savjest naroda, etničke grupe, stranke ili asocijacije građana, možemo zaključiti da imamo razvijen sistem informiranja i novinara kakvoga zaslužujemo. No, ni ratno stanje, niti mržnja nisu prirodno stanje niti odnos čovjeka i društva, niti države i države. I rat i mržnja su društvene pojave, povijesne činjenice, ali to stanje ne može trajati. Rat se kad-tad izrodi u vlastitu suprotnost. U početku rat protivu drugoga, najčešće završava ratom protivu samoga sebe. Mrziti drugoga u biti jest i znači, mrziti svoje nemoćno "Ja" otvoreno, a brutalno prikrivanje vlastita primitivizma koji na žalost, uvijek i posvuda, ima svoju vjernu publiku. Na sreću, ovdje brzo dolazi do zamora

materijala, a na žalost, cijena tog zamora je vrlo visoka. Plaćena krvlju i vandalskim razaranjem.

Ne smatramo da je čovjek najveća vrijednost, ali je vrijednost po sebi i za sebe. Ne izgradi li se kritički odnos spram sebe postaje puko sredstvo, stroj i uređaj za manipuliranje. Bez kritičkog stava spram sebe on se ne može ljudski približiti drugomu. Jer u tom primitivizmu i (i)racionalizmu postoji samo "On" - njegovo "Ja", pa onda ostali svijet.

Sve vrijednosti, kulturne, moralne, duhovne, materijalne... su iznad njegove moći zdravog i tolerantnog rasuđivanja i prosuđivanja. Granica njegove tolerancije jest izvrnuti bezinteresni interes. To je čovjek provalije. U nj pada sve i on pada sa svim. Hladno, na spavanju, nekoga ubiti, ubiti čitave obitelji i potom otići na piće, častiti društvo, u očima drugih biti "jack" i povrh svega mirno spavati u životinjskom carstvu je nepoznato stanje.

Ne smatramo da su novinari sami doprinijeli tom stanju, boreći se za prevlast i dominaciju određene grupe, ali su oni u korije-

nu otrovali čovjeka i u tomu je njihova, naša, odgovornost pred povišću i pred običnim svijetom - veća.

Novinarstvo, ukoliko želimo vratiti svijetu ljudsku vrijednost i čovjekoliku dimenziju, stoji pred velikom zadaćom i još većim problemom. Ne pisati samo istinu, istine radi, već pero staviti u službu pravde, podizati kritičku svijest pojedinca. Samo ćemo se tako osloboditi narodnjačkog kič-folklo- ra koji nas je unazadio upravo u momentu kada smo svi isticali i veličali ugroženost nacionalnog Bića. Dobrano smo pobrkali lončiče. Između narodnjačke svijesti i nacionalnog bića stvorili smo užas. Ali to je činjenično stanje od kojega se mora poći; stanje protivu kojega se moramo boriti želimo li gledati, slušati, osjećati, mirisati, ljudski jedno drugoga dodirivati. Pa, konačno, a i po potrebi, jedni druge poslati u ...

Izazov je velik, ali poteškoće pred kojim stoji buduće novinarstvo još su veće. No, na put se mora. Ne putovanja, već puta radi.

Vojislav Sekelj

INTERVIEW

Bela Tonković, prvi čovjek stranke, o njenu radu u proteklih tri i pol godine, o predstojećoj izbornoj skupštini, "Glasu ravnice", normalizaciji odnosa između Hrvatske i Jugoslavije i o dojmovima po povratku iz SAD veli:

NA PRAGU SMO RJEŠENJA NAŠIH PROBLEMA

- Daleko je teže terorizirati jedno područje ako su oči javnosti prisutne
- Normalizacija odnosa između Jugoslavije i Hrvatske je kao kada odmotavate konac sa čahure svilene bube.
- Kada država bude prisiljena da nam omogući ostvarenje naše kulturne autonomije, ona će morati to i pripremiti putem odgovarajućeg rada u javnosti, pa i na kazneno-pravnom području

Povoda za ovaj razgovor bilo je mnogo. Nalazimo se pred drugom redovitom skupštinom DSHV-a; odnosi između Jugoslavije i Hrvatske se polako normaliziraju; predsjednikova izjava o pisanju u "Glasu ravnice", kao i nedavni povratak s puta po SAD bili su dovoljnim razlogom za izbor gospodina Bele Tonkovića za našeg sugovornika u ovome broju.

Glas ravnice: "Nalazimo se pred drugom izbornom skupštinom. Kako ocjenjujete protekli period između dvije skupštine?"

Bela Tonković: "Ova druga redovita skupština DSHV je ujedno i izborna. Nakon osnutka, 15. srpnja 1990., DSHV je s velikim elanom započeo svoj rad, ali nepunih pol godine nakon toga počeli su strahoviti napadi na sve što je hrvatsko i na DSHV. To je bilo u konceptu pripreme velikosrpske agresije na Hrvatsku. U takvim uvjetima je bilo vrlo teško raditi na unutrašnjepolitičkom planu. Na prvim višestranačkim izborima 1990. uspjeli smo dobiti jednog zastupnika u Skupštini Republike Srbije. Za nas je bilo važno da na toj parlamentarnoj razini budemo i mi zastupljeni, premda smo znali da jedan glas od 250 zastupnika u skupštini ne znači mnogo. Međutim, važno je da se i naš glas tamo čuo. Gospodin Ante Skenderović se tamo junački nosio sa svim napadima koje je doživljavao i neustrašivo je

iznosio i branio prava nas Hrvata iz Vojvodine. Čak i pod cijenu prijetnje

Bela Tonković

da će nas ubiti, da će biti iseljeni svi Hrvati iz Srbije, što je ratni zločinac dr. Vojislav Šešelj direktno sa skupštinske govornice bez ikakvih posljedica svoj javnosti najavio. Taj pritisak je doveo do terora nad Hrvatima, pa se veliki dio članstva, napose iz Srijema, morao skloniti u Hrvatsku da bi spasio golu egzistenciju. Poznati su slučajevi strahovito teških kršenja ljudskih i građanskih prava; poznati su

deseci i deseci bombaških atentata. Ima mrtvih, ima onih koje je službena policija odvela i nikada se nisu vratili. To je prorijedilo strukture stranke, tako da smo nakon dvije godine morali održati novu, prvu redovitu skupštinu, na kojoj smo morali popuniti strukture. Međutim, bili smo već dovoljno politički iskusni da bismo znali da nije uvijek najpametnije u svoj javnosti iznijeti imena s punim adresama. Hvala Bogu, te strukture koje smo tada izabrali, iznijeli su u ovih godinu i pol stranku na svojim leđima.

U ove tri i pol godine, od kako smo se osnovali, rad DSHV se može podijeliti na dva dijela. Prvi bi bio na unutrašnjepolitičkom planu, a drugi na vanjskopolitičkom. Na unutrašnjepolitičkom smo nastojali, sukladno našim demokratskim opcijama, na parlamentarnim razinama, od općine, preko pokrajine, do republike direktno, a u savezu preko naših prijatelja koji su zastupali naše interese iznositi i boriti se za njihovo ostvarenje. To je bio strahovito težak posao. Uporno smo tražili dijalog s vlastima. Do njega je došlo samo na saveznoj razini za vrijeme premijera Panića. Najbolji rezultati, koji nisu ni daleko od zadovoljavajućih, postignuti su s ondašnjim ministarstvom za ljudska prava i njegovim ministrom dr. Momčilom Grubačem. Paralelno s ovim radili smo na učvršćenju stranke i njezinih struktura. Osnivale su se mjesne organizacije,

I N T E R V I E W

podružnice, članstvo se učvršćivalo i profiliralo. To je bio vrlo intenzivni rad, usprkos svih nedaća. Mnogo je hrabrih ljudi do posljednjeg trena mogućnosti opstanka na svom pradjedovskom tlu radilo na tom. Ovim putem se želim zahvaliti svima njima. Junački su se ponijeli. Njihova imena će zlatnim slovima biti upisana u povijest našeg naroda u Srijemu, Banatu i Bačkoj. Budući da su nam problemi bili tako strahovito veliki i da nam se prijetilo čak i istrebljenjem, a nismo se htjeli latiti oružja, morali smo potražiti načina da bismo taj pritisak mogli smanjiti. Jedini način je bila internacionalizacija hrvatskog pitanja na ovim područjima. Budući da su postojale određene mogućnosti djelovanja, uvelike se radilo na tom području. Održavani su vrlo intenzivni kontakti s diplomacijama svih važnijih zemalja Europe i Amerike. Također su se intenzivni kontakti održavali s KESS-om, UN, kao i međunarodnim organizacijama za zaštitu ljudskih prava, te međunarodnim organizacijama za zaštitu manjina. Svakako ovdje moram i s ponosom napomenuti da smo sudjelovali na svim konferencijama o bivšoj Jugoslaviji od Haaga, preko Bruxellesa, Ženeve, pa do mirovne konferencije za bivšu Jugoslaviju u Londonu. Isto tako, sudjelovali smo u mnogim konferencijama KESS-a. Mislim da smo postigli dobre rezultate na polju internacionalizacije našeg pitanja.

Možda će netko primijetiti, ili se zapitati koliko je to nama olakšalo situaciju. Mislim da je olakšalo. Daleko je teže terorizirati jedno područje ako su oči javnosti prisutne na tom području. Time ne želim reći da smo postigli pun uspjeh. Međutim, ono što smo učinili, učinili smo."

Različita mišljenja u DSHV - pozitivan faktor!

Glas ravnice: "U proteklom periodu na međunarodnom političkom planu učinjeno je mnogo. Ne čini li Vam se da su konkretni rezultati na domaćoj sceni, ipak, izostali?"

Bela Tonković: "Kao što sam već rekao, na unutrašnjepolitičkom planu nailazili smo na jedan vrlo tvrdi betonski zid. Opće je poznato da smo 31.

svibnja 1991. Skupštini Republike Srbije predali naš zahtjev za regulaciju pravnog statusa Hrvata u Republici Srbiji i za ozakonjenje kulturne autonomije. Na taj zahtjev nismo dobili odgovora. Mnogo puta smo urgirali, požurivali, da se to pitanje stavi na dnevni red, da se započnu razgovori s nama o tomu. Međutim, do dana današnjega s republičke razine nikakvog odgovora nismo dobili. Nešto veću nadu ulivali su kontakti sa Saveznom vladom. Najbolji rezultati, još uvijek nezadovoljavajući, postignuti su za vrijeme saveznog premijera gospodina Panića u kontaktima s profesorom dr. Momčilom Grubačem, ondašnjim saveznim ministrom za ljudska prava. Tijekom mnogih razgovora s njime objašnjavali smo našu problematiku, i objašnjavali smo mu našu ponudu rješenja. Rezultat toga je bio da su mnogi naši zahtjevi ušli u njegovih deset teza za Prijedlog saveznog Zakona o nacionalnim manjinama. Dakako, da mi nismo bili potpuno zadovoljni tim tezama. Međutim, otvorenost u razgovorima i sama formulacija teza, kao polazna osnova za daljnju raspravu koja bi dovela do jednog konkretnog prijedloga saveznog Zakona, ulivali su nam nadu da bi se tijekom daljnjih razgovora i pregovora i ostali naši zahtjevi mogli ugraditi u to. Svima je jasno, međutim, da se naši zahtjevi potpuno uklapaju u europsku koncepciju za rješavanje pitanja onih dijelova naroda koji su ostali izvan svoje matične države. Padom vlade premijera Panića i dolaskom nove savezne vlade, ti razgovori su praktično prekinuti. Bilo je još dva razgovora s gospođom Margit Savović. Jedan preko Radio Subotice, i drugi direktno 15. lipnja 1993. Oba razgovora su završena potpunim debaklom. Gospođa Margit Savović je osporila sve naše zahtjeve, zanijekala i postojanje problema, konzekventno tomu odbila i naše ponude rješenja. Kasnije je ona pokušala to drukčije formulirati da nije odbila, nije ni prihvatila... I sama se zapetljala u svojim formulacijama. Na pokrajinskoj razini putem našeg zastupnika u pokrajinskoj skupštini gospodina Ivana Poljakovića inicirali smo da se na dnevni red pokrajinske skupštine stavi i hrvatsko pitanje u Vojvodini. U tomu su nas poduprli naši prijatelji iz DZVM. Međutim, većinom glasova

prigodom izglasavanja dnevnog reda Skupštine, 22. lipnja 1993. godine Skupština Pokrajine Vojvodine odbila je uopće i staviti na dnevni red razmatranje toga pitanja. Na općinskim razinama uspjeha imamo u Subotici, zahvaljujući tomu što imamo 11 odbornika i u koaliciji s DZVM uspjeli smo 4. studenoga 1993. izglasati da hrvatski jezik bude u službenoj upotrebi na teritoriju općine Subotica.

Ima i drugih uspjeha na drugim područjima, primjerice Sombor, Bač, Petrovaradin, Karlovci... Međutim, ti su uspjesi još u začetku i iznošenjem u javnost tih uspjeha možda bismo doveli u opasnost i one koji nas u tome podupiru. Sigurno da je vrlo velika bijela mrlja na unutrašnjepolitičkom planu koju još treba obraditi. Međutim, to sigurno ne leži na nama, što se to do sada nije obradilo. Naši zahtjevi i ponude za razgovorima redovito su ponavljani mjesečno ili dvomjesečno. Znali smo da neće biti bogzna kakvih odgovora, ali ipak smo ponavljali da se vidi i zna da mi pregovorima i razgovorima želimo riješiti naše pitanje."

Glas ravnice: "Gospodine Tonkoviću, jeste li zadovoljni kadrovskom politikom stranke?"

Bela Tonković: "Kad sam 1990. izabran na ovu funkciju, to je bio moj prvi politički angažman. Skupili smo se ljudi koji smo praktički počeli od nule. Nitko od nas nije imao nikakvog političkog iskustva. Analizirajući našu povijest i tražeći ljude koji su u povijesti imali prilike steći bilo kakva politička iskustva vidjeli smo da nismo ni imali šanse doći do takvih ljudi. Naime, još u Austro-Ugarskoj u Subotici je bila dosta jaka stranka Age Mamužića. Međutim, poslije njega u Subotici se Hrvati-Bunjevci nisu imali prilike na političkom području uvelike angažirati. Na drugim područjima je to bilo još teže. Naišli smo na podatak da su 1921. praktično svi ljudi koji su imali političkog iskustva smijenjeni s položaja. Kasnije, nagodbom Cvetković - Maček, situacija je olakšana i HSS je na našim područjima naglo živnuo. Međutim, taj je period vrlo kratko trajao; došao je pogubni Drugi svjetski rat. Ta politička elita je ili razjurenjena ili odvedena u logore. Nakon Drugog svjetskog rata ponadali smo se da ćemo imati prilike obnoviti svoju

INTERVIEW

političku elitu. Međutim, znamo kako se ona završila u tzv. "križarskim procesima" od 1945. do 1947. Potpuno nevini ljudi, koji su samo malo odstupali od službene komunističke, staljinističke ideologije bili su odnijeti na robiju. Zatim je došla '54, '55 i '56. i pokušaj obnavljanja hrvatskih škola. Ono što se 1944. u Srijemu kamom i metkom uništilo, a '45, '46 i '47. u Subotici i Podunavlju sudskim procesima, to se '56. jednom perfidnom politikom unapređivanja ljudi koji su pokušali obnoviti hrvatsko školstvo na funkcije na kojima su postali za ondašnju vlast beznačajni i bezopasni i s kojih oni nisu mogli ništa više učiniti za svoj narod, opet je i taj pokušaj bio ometen. Zatim je došla 1968. i 1972. Rezultate znamo. "Hrvatsko proljeće" je ugušeno i na našim područjima na brutalan način. Samo iz Subotice je 118 intelektualaca Hrvata bilo proglašeno.

Novi pokušaj počinjemo 1990. Ovoga puta je učinjen kvalitetni skok. Pokušali smo i pokušavamo jednom jasno deklariranom političkom opcijom, koju nosi jedna strukturirana i izgrađena stranka, koja eto mora početi od apsolutne nule. Oni koji su imali prilike poslije Drugog svjetskog rata biti angažirani u političkom životu nisu nam se htjeli priključiti. Do dana današnjega od njihove strane nemamo gotovo nikakve pomoći, čak ni savjetima, premda smo otvoreno rekli da ne smatramo da je svaki bivši član SK - antihrvat. Za ove tri i pol godine stekli smo ipak određena politička iskustva svi. Međutim, ostali su teški recidivi u sjećanju na vrlo teške prilike i sudbinu onih koji su u našoj povijesti bili politički angažirani. U Srijemu se to ogleda ogromnim strahom da se ne bi ponovila 1944. gdje su se ljudi masovno odvodili na dasku iznad jame; imamo točne podatke o tome. Eto, na žalost, još jedan takav primjer je postavljen masovnim izgonom Hrvata iz Srijema. To dakako uliva strah u ljude da bi se politički angažirali. Kada se sve to skupa uzme u obzir - sve te poteškoće, sve te otežavajuće prilike za stvaranje i poli-

tički profiliranih kadrova, mislim da možemo biti relativno zadovoljni. Ljudi su se angažirali, mnogi vrlo junački, smireno i promišljeno. Tek smo na početku i sigurno će se mnoge stvari morati promijeniti na bolje, ali je za to potrebno i vremena i povoljnija politička prilika."

Glas ravnice: "Običnom promatraču nameće se dojam da unutar stranke postoje različita strujanja ili nesuglasice. Znači li to visok stupanj demokracije u stranci, ili je posrijedi nešto drugo?"

Bela Tonković: "Na samom početku razmišljanja u načinu osnivanja jedne stranke postavljale su se kao moguće tri opcije. Prvo, da stvorimo jednu političku stranku; drugo, da organiziramo savez; i treće, da organiziramo neku asocijaciju političkih i društvenih tijela koja bi se trebala stvoriti na našim područjima. Da smo organizirali jednu stranku, ona bi morala biti vrlo jasno i strogo organizirana s jednom strogom unutarstranačkom disciplinom. Mi, međutim, nismo imali prilike i mogućnosti za to. A nismo ni htjeli. Iz jednostavnog razloga što politička misao u našem narodu još nije dovoljno profilirana. I da smo to napravili, veli-

mišljenja unutar stranke smatramo da su pozitivan faktor.

Međutim, kao što sam rekao to nije ona treća varijanta, jedna puka asocijacija tih mišljenja, nego je savez kao što stoji i u Statutu da smo Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, mjesto na kojemu se definiraju interesi Hrvata. Međutim, kada su oni jedanput definirani, onda je jasno ipak da je dužnost sviju struktura stranke da se zalaže za ostvarenje tih ciljeva. Dakle, mi smo jedan savez sa širokom unutrašnjom demokracijom i širokim spektrom mišljenja kao faze za definiranje interesa Hrvata."

Normalizacija između Hrvatske i SRJ - korak ka uspostavi diplomatskih odnosa

Glas ravnice: "Iseljavanje Hrvata se nastavlja. Posvećeno je dovoljno pozornosti tomu. Konkretno me zanima situacija u Subotici, s obzirom da iseljavanje kao da ovdje tek počinje. Imate li i Vi takav dojam?"

Bela Tonković: "Situacija u Subotici je bolja nego li u Srijemu. Do sada je iz cijele Vojvodine, prema našim podacima, iselilo preko 35.000 Hrvata. Ogromna većina njih pod vrlo teškim terorom. Međutim, ima određenih skupina ljudi koji su se odselili odavde u sklopu spajanja obitelji. Djeca su bila ondje, uglavnom u Hrvatskoj, te su se roditelji odselili njima. Jedna druga skupina ljudi su bivši savezni funkcionari koji su se vratili u svoje matične republike. Treća skupina ljudi je izgubila svoju egzistenciju etničkim čišćenjem u državnim strukturama: policiji, sudstvu, carini, željeznici... da ne

nabrajam dalje, kao i u mnogim poduzećima gdje se u okviru racionalizacije i reorganizacije poduzeća otpuštaju radnici i Hrvati imaju najmanje šanse da ponovno nađu posao. Postoji i ona kategorija ljudi koji su odselili zato što nisu htjeli ići u rat protiv vlastita naroda, ali su se uspjeli skriti.

Iz Subotice se, prema našim saznanjima, iselilo stotinjak obitelji. Si-

Prijem kod mr. Evansa, višeg savjetnika SAD-komisije KESS

ki dijelovi Hrvata u Vojvodini bi morali ostati isključeni bez mogućnosti političkog rada unutar jedne takve stranke. Da smo onu treću opciju uzeli to bi bilo odveć labavo. Stoga smo se odlučili osnovati jedan savez. I sama naziv kaže da je to demokratski savez. To je jedna društveno-politička organizacija s jednom širokom unutrašnjom demokracijom i stoga razna

INTERVIEW

gurno da to nije dovoljno točan podatak. Ne dolazi svatko tko se iseli oprostiti se od nas, i da nam jednostavno dá podatak da ide. Međutim, oni s kojima smo kontaktirali su govorili da se vrlo teška srca iseljavaju, jer jednostavno nemaju više opstanka. Ne mislim da se u sjevernoj Bačkoj ovaj val zahuktava. Dapače, mislim da se smiruje. Iz jednostavnog razloga što se egzistencijalno pitanje ovih kategorija ljudi koje sam spomenuo sad već rješava i same te skupine ljudi u svojoj brojnosti ovdje nestaju. Praktički, ovdje više nema bivših saveznih funkcionara iz Hrvatske i Slovenije, niti konkretno Hrvata iz Bosne. A ima još vrlo malo starih ljudi koji bi zbog spajanja obitelji željeli otići. Osobno smatram da u ovakvoj ratnoj situaciji to nije pogodno rješenje. Svi naši ljudi prilikom takvih životnih odluka gube vrlo mnogo na svojoj imovini, od onoga za što su cijeloga života radili. Smatram da bi bilo najpovoljnije rješenje da se hitno reguliraju odnosi između Republike Hrvatske i SRJ i da stari roditelji mogu ostati ovdje gdje su cijeli svoj život proživjeli bez straha što će biti s njima kada budu nemoćni."

Glas ravnice: "Spomenili ste odnos SRJ s matičnom Republikom Hrvatskom. Jeste li zadovoljni postignutim rezultatima, i je li taj odnos ispunio Vaša očekivanja?"

Bela Tonković: "Kao što smo mi mlada organizacija, tako je i Republika Hrvatska mlada država. Ona je još i mlada od nas. Međutim, ona je demokratski orijentirana država. I odmah na samom početku objašnjavanja naših odnosa s Republikom Hrvatskom želio bih naglasiti da se njezin odnos spram nas bitno razlikuje od odnosa Republike Srbije spram Srba u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Naime, sadašnja vlast u Srbiji nukala je Srbe na oružani ustanak u Republici Hrvatskoj. Nas Republika Hrvatska nikada ni na koji način nije nukala na to. Ona se od samog početka demokratski odnosila prema nama. Smatrala je da je prihvatljiva naša vizija da prije svega mi moramo riješiti ovdje naše probleme. I ona nam u tome može samo demokratskim putem pomoći. Vrhunac razmišljanja je svakako bio rezultat službenog posjeta DSHV Republici Hrvatskoj u lipnju 1993. kada smo se dogovorili da će nas Hrvat-

ska potpomagati na prosvjetnom, medijskom, političkom i diplomatskom području. Ona to čini koliko je u njezinoj moći, poštivajući činjenicu da smo mi građani ove zemlje gdje živimo, SRJ, ali isto tako vodeći brigu da smo mi integralni dio hrvatskog naroda i vrhovništvo Hrvatske je vezano Ustavom Republike Hrvatske da vodi brigu o svim Hrvatima u cijelom svijetu. Između dužnosti da vodi brigu o svim Hrvatima u cijelom svijetu i ograničenja da su Hrvati van Hrvatske državljani zemlje u kojoj žive, moraju se pronalaziti za svaku zemlju specifični putevi koji će uzeti u obzir i jednu i drugu činjenicu, ali ipak dovesti do dobrih rezultata. Mislim da je ovaj put kojim smo mi do sada išli dobar. Jest da se sada ne vide konkretni rezultati, osim na prosvjetnom i informativnom području. Ipak, i na drugim područjima mogućnosti su velike. Koliki će biti rezultati na drugim područjima ovisit će sigurno i od okolnosti."

Glas ravnice: "Očiti su pozitivni pomaci i u odnosima između SRJ i Republike Hrvatske. Što očekujete od ovog nužnog približavanja ove dvije države?"

Bela Tonković: "Apsolutno se slažem s Vama da je približavanje ovih dviju država imperativ trenutka. Normalizaciju tih odnosa želim prikazati slikovito. To Vam je kao kada odmotavate konac s čahure svilene bube. Sama nit je duga više od jednog kilometra. Do sada je odmotano možda pol metra. Na samom smo početku. Pozitivan korak je izjava o namjerama SRJ i RH, i otvaranja ureda RH u Beogradu i biroa SRJ u Zagrebu. Trebamo jasno reći da to nije uspostava diplomatskih odnosa, da to nije otvaranje konzulata, da su to ured i biro dotične vlade, a ne države, što nije isto. I prvotni cilj tog ureda, odnosno biroa, je omogućavanje izravne komunikacije između vlada, bez posrednika u Ženevi, Haagu, Bruxellesu, Londonu ili negdje u Norveškoj. Taj ured će uspostaviti kontakte i s nama u okviru međunarodnih normi i standarda. Bit će to vrlo dug i naporan put, ali smatram da tim putem treba ići, strpljivo gradeći zgradu kamen po kamen. Optimist sam, doduše suzdržan, ali optimist."

Glas ravnice: "Nedavno ste se vratili s puta po Americi. Kakvi su Vaši dojmovi i ocjene toga posjeta?"

Bela Tonković: "U jednom drugom članku u 'Glasu ravnice' bit će detaljan opis gdje sam bio i što sam radio. Stoga bih ovdje samo spomenuo moje dojmove i rezultate. Cijelo ovo putovanje u UN i po SAD imalo je za cilj daljnju internacionalizaciju našeg pitanja, i mislim da je ovdje postignuta jedna vrlo visoka razina u tome. Naše pitanje je jasno definirano i pred Komitetom za pitanja ljudskih prava u UN, kao i pri administraciji SAD. Često čujem od naših ljudi: 'nas se nigdje ne spominje'. I mene to vrlo boli kada nas se ne spominje. Međutim, da bi nas se spomenilo, ljudi koji nas trebaju spomeniti moraju i znati za nas. Kada pogledamo prvi izvještaj gospodina Mazowieckog o stanju ljudskih prava u SRJ u usporedbi s drugim, onda vidimo da naš posao donosi rezultata. U prvom izvješću nas nije bilo. U drugom nas se već spominje. To je vrlo važno, jer međunarodna diplomacija se ne vraća stalno na početak, nego izgrađuje svoju politiku i nadograđuje na posljednje rezultate. Nas se više neće izbaciti, tj. spominjat će nas se stalno na svim razinama, i naše pitanje je u sklopu paketa rješavanja pitanja nacionalnih manjina na prvoj stranici."

Htio bih ovdje još objasniti o čemu se u stvari radi u UN i SAD. Trebamo znati da se UN pomalo profiliraju u supervladu svijeta, a SAD su jedina velesila na svijetu. SAD su po prvi puta u povijesti svijeta mjesto iz kojih se vide svi problemi svijeta i gdje ima dovoljno moći da se djeluje na rješavanje tih problema. To je jedno demokratsko društvo, jedna demokratska administracija koja na demokratski način nastoji riješiti krizna žarišta u svijetu. To doduše ne uspijeva uvijek, i ne uspijeva svakom. Međutim, tendencija je k tomu. Odustaje se od tendencije rješavanja problema vojnom silom. Kriza u jugoistočnoj Europi je jedna od desetaka kriznih žarišta u svijetu. I rješavanje krize u bivšoj Jugoslaviji ima svoje prioritete. Oni nisu vremenski. Oni prije svega znače intenzitet angažiranja snaga za rješavanje pojedinog aktualnog pitanja. Na prvom mjestu je ovdje, svakako, kriza u BiH, zatim pitanje rješavanja okupiranih dijelova Hrvatske, pitanje manjina u SRJ... I u tom sklopu najviše će se energije uložiti u najteži problem: zaustavljanje rata i rješavanja pitanja

I N T E R V I E W

u BiH, zatim rješavanje pitanja okupiranih dijelova Hrvatske i onda, kao treće pitanje, u koje i naše spada. To će paralelno ići, s različitim intenzitetom. I očekuje se da će se na pojednom brže napredovati nego li na drugom, bez obzira što se možda manje snage uložilo u to. Vrlo je važno da se upravo u ovom trenutku osvježi naše pitanje na tim razinama i svi su nas uvjerovali da će se naše pitanje početi rješavati i brže no što mi mislimo."

Glas ravnice: "U pripremi je Hrvatsko nacionalno vijeće. Dokle se stiglo?"

Bela Tonković: "Pred otprilike pol godine Predsjedništvo i Vijeće DSHV odlučilo je da se pristupi organizaciji nacionalnoga vijeća. Morao se razraditi, prije svega, cilj što treba biti to nacionalno vijeće i kriteriji na osnovu kojih će se moći sudjelovati u osnivačkoj skupštini HNV. Poslana su pisma uglednim Hrvatima od Boke Kotorske do Subotice, prije svega onima s kojima do sada nismo imali kontakte. Sam odaziv nije zadovoljavajući. Međutim, razlog neodazivanja nije nezainteresiranost, već je to ogroman strah. Ljudi se jednostavno boje u ovim političkim prilikama svoje ime staviti na papir i svrstati među vijećnike HNV. Među nama ima ljudi koji smatraju da to nije dovoljan razlog da se ne ubrza osnivanje HNV. Međutim, početkom siječnja 1994. beogradski Institut za istraživanje javnog mnjenja pri Filozofskom fakultetu objavio je rezultate ispitivanja javnog mnjenja i prema tim ispitivanjima 61% stanovništva Srbije izričito se deklarira da bi Hrvate trebalo prognati odavde. To je jedan strahovito veliki pritisak, i dovoditi sad ljude u tako nemoguću situaciju da se izlože i da zbog toga budu prognani je sjećanje grane na kojoj se sjedi. Uvjereni smo da će se normalizacijom odnosa između Hrvatske i SRJ i da će prestankom medijskog rata koji se protivu nas vodi prilike malo poboljšati, te će se ti ljudi, koji su inače spremni u tome sudjelovati, smoci dovoljno snage za angažman. To ne mora dugo trajati. Što se DSHV tiče HNV bi se moglo formirati u roku od tjedan dana.

Postoji nekoliko verzija Statuta i sami osnivači HNV bi se na osnivačkoj skupštini izjasnili koju definiciju HNV prihvaćaju. Te definicije su od foruma

na kojemu će se definirati strateški interesi Hrvata, pa do toga da to bude najviši interni samoupravni organ hrvatske nacionalne zajednice. Dakako da će sami vijećnici morati odlučiti kako će definirati HNV, jer će oni morati na svojim leđima iznijeti teret rada Vijeća."

Glas ravnice: "Donosi li predstojeća druga skupština nešto novoga, odnosno hoće li to biti jedan prijelomni trenutak strateških, taktičkih i diplomatskih borbi, s obzirom da idemo u jedan toleranтниji period?"

Bela Tonković: "Kao što sam rekao, ja sam suzdržani optimist što se tiče razvoja političke situacije u doglednoj budućnosti. Upravo, kao što ste i Vi rekli, zbog te okolnosti DSHV bi trebao usmjeriti svoj pokret na unutrašnju političku scenu. Otapanjem tih unutrašnjepolitičkih prilika, nadam se da će se pružiti mogućnosti za djelotvorniji rad ovdje. Druga točka na kojoj smatram da bi DSHV trebao poraditi je učvršćivanje same naše organizacije nakon ovog krvavog progona Hrvata iz Srijema i masovnog iseljavanja iz cijele Vojvodine. Ostalo nas je još dovoljno. Prema našim procjenama oko 130.000. To je dovoljan broj za stvaranje jedne životno sposobne zajednice unutar koje će svaki pojedinac moći sebe doživjeti kao zrela čovjeka, i moći će živjeti kao slobodan građanin kojega ipak štiti jedan lobi koji na našem području sigurno nije zanemariv. Sama naša pojava je bila jedna revolucija u našoj svijesti - i samim tim što smo se politički profilirali i angažirali. To je nešto što se od 1918. naovamo samo u okviru HSS-a događalo. Smatramo da bismo na tom području trebali raditi. Ne može se poslije svakog reda cigala raditi novi projekt za kuću. Jasno smo definirali naše ciljeve i smatram da treba raditi na njihovu ostvarenju."

Za neuspjeh na izborima kriv i "Glas ravnice"!

Glas ravnice: "Za rezultate proteklih republičkih izbora na Vijeću ste u negativnom kontekstu spomenili i 'Glas ravnice'. Možete li to pojasniti?"

Bela Tonković: "Svakako. Kao što u zaglavlju 'Glas ravnice' piše to je

glasilo Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Kada smo osnivali ovaj list bili smo svjesni da će to biti jedino glasilo Hrvata u Vojvodini i stoga je i to glasilo koncipirano relativno široko. To iskače iz dijapazona klasičnih glasila političkih stranaka, svojim sadržajem i svojim stilom. Međutim, samo otvaranje prema društvu i prema drugim područjima života, kao što su kultura, pa i turizam ne znači da se treba zanemariti osnovni cilj lista. Jedanaesti i dvanaesti broj 1993. izišli su u jeku predizborne kampanje, i kao glasilo DSHV smatram da je baš u tim okolnostima prvotni cilj trebala biti promičba DSHV u predizbornoj kampanji. Smatram da ta dva broja nisu zadovoljila tu funkciju. Nisu dovoljno poticala glasače da glasuju za nas, čak prva stranica dvanaestog broja je širila određeni defetizam. Sigurno da nije to jedini razlog za nepovoljne izborne rezultate, ali je jedan od razloga."

Glas ravnice: "Znači li to da Hrvatima u Vojvodini upravo nedostaje jedno glasilo koje bi se bavilo širim društvenim, kulturnim i ostalim pitanjima, a da bi se 'Glas ravnice' u budućnosti više bavio problemima same stranke?"

Bela Tonković: "Kulturni i politički život Hrvata u Vojvodini je, hvala Bogu, dovoljno bogat da u njemu ima mjesta i potrebe za više glasila. Nemojmo zaboraviti koliko je glasila izlazilo samo u Subotici, Petrovaradinu, Somboru... dok je bilo mogućnosti za to. 'Glas ravnice' je bio zamišljen kao kolijevka iz koje će odrasti novinari koji će kasnije moći raditi i druge stvari. Sigurno da to nije jedina kolijevka. Bilo bi žalosno kada bi hrvatska zajednica bila zadovoljna samo jednim glasilom. Potrebe su daleko veće. I ja sam zagovornik toga da se osnuju, ako je moguće, tjednici, mjesečnici u kojima će i naši književnici moći sudjelovati i nekih drugih novina koje bi doprinosile oživljavanju društvene i kulturne scene među Hrvatima ovdje."

Glas ravnice: "Govorili smo o kulturnoj autonomiji. Ima dosta skeptičnih razmišljanja da kadrovski ne biste mogli pokriti sve one sadržaje koji se traže. Što mislite o tome?"

Bela Tonković: "Smatram da ta mišljenja nisu nerealna. To je odraz situacije koja je rezultat sustavnog uništavanja hrvatskog prosvjetnog, novinarskog i uopće kadra u kulturi. Mi

I N T E R V I E W

smo nekoć imali Hrvatsko narodno kazalište u Subotici, a danas ne znam bismo li uspjeli stvoriti jednu amatersku kazališnu skupinu. Imali smo dovoljno novinara da izdajemo dnevnik, danas jedva skupimo novinare za 'Glas ravnice'. Međutim, ostvarenje kulturne autonomije nije samo donošenje zakona. To ima svoju vremensku dinamiku i svoju dinamiku u kadrovskoj politici. Svakako da će se morati stvarati novi kadrovi i mi već na tomu radimo. A otvaranje naših škola nije samo pitanje dekreta, to je jedno organizacijsko pitanje koje ima u sebi i vremensku komponentu, ali ima i jednu društvenu komponentu. Otvaranje naših škola će morati biti pripremljeno i u javnosti, jer znamo kakvih ekstremnih tendencija ima u javnosti i ne bismo željeli naše škole dovoditi u opasnost. Međutim, i te se tendencije otupljuju i kada država bude prisiljena da nam omogući ostvarenje naše kulturne autonomije ona će morati to i pripremiti putem odgovarajućeg rada u javnosti, pa i na kaznenopravnom području. Veliki će to posao biti. To se neće obaviti za godinu ili dvije, i upravo stoga smatram da bi što prije trebalo započeti s ostvarenjem tog projekta. Mislim da bi to uvelike olakšalo i vanjskopolitičku situaciju SRJ. Bio bi to jedan od velikih znakova unutrašnje demokratizacije."

Glas ravnice: "Kako ste zadovoljni suradnjom ogranaka unutar same stranke?"

Bela Tonković: "Već sam na samom početku spomenuo da smo svi mi počeli od apsolutne nule. Dodao bih tomu jednu komponentu koju svakako trebamo uzeti u obzir, a to je da svi mi radimo i da se samo u slobodno vrijeme bavimo politikom. Naša želja za slobodom i ostvarenjem naše kulturne autonomije je daleko veća no što imamo vremena poraditi na tomu. Nije to kritika ljudima, već je to činjenica. Suradnja s mjesnim organizacijama i podružnicama je dobra ako se ove komponente uzmu u obzir. Želio bih ovdje još naglasiti da troškove telefona, pisama, putovanja... ljudi snose sami. U ovako teškoj gospodarskoj

situaciji je to još jedan dodatni teret ljudima i ako oni bez obzira na to intenzivno suraduju i rade na svom terenu, onda je to za svaku pohvalu. Dakako da ima područja na kojima će se suradnja morati malo intenzivirati, ali će to ovisiti i od popuštanja na unutrašnjepolitičkoj situaciji. Na ovom mjestu bih se zahvalio svim članovima DSHV i članovima mjesnih organizacija i podružnica, kao i svim strukturama DSHV na suradnji. Si-

... s predstavnicima humanitarne organizacije
Freedom House

gurno da se ponekad ponešto moglo i bolje uraditi, ali ne bih nikoga želio izvrći kritici. Mislim da je svatko učinio onoliko koliko je mogao."

Glas ravnice: "Osnivačka skupština Mladeži DSHV bila je za svaku pohvalu. Bilo je oko 300 prisutnih. Jeste li zadovoljni rezultatom njihova rada u stranci?"

Bela Tonković: "Kako čovjek radi i završi posao i dođe do završenog segmenta posla uvijek konstatira da su rezultati mogli biti bolji. I tu su rezultati mogli biti bolji. Ali, kao što ste rekli, naša mladež je brojna i moramo shvatiti da politički angažman u dnevnom životu ljudi ne zauzima sate i sate. To je jedna normalna pojava na svim razinama i u svim društvenim strukturama. Mladež radi i živi. Oni su napravili nekoliko vrlo uspješnih akcija i vrlo su aktivno sudjelovali u svim predizbornim kampanjama. Predstavnicima Mladeži su zastupljeni u svim strukturama DSHV. Posebno bih naglasio vrlo dobro funkcionirajuću veliku skupinu mladih koji su na studijama, i ako se svi ti faktori uzmu u obzir onda se vidi da naša mladež živi i radi. Ovdje bih

želio i naglasiti kontakte naše mladeži s mladima iz drugih organizacija i stranaka. Smatram da su ti kontakti dobri i mislim da će oni u budućnosti dovesti do jednog snošljivijeg odnosa političke javnosti u SRJ i prema nama. Na mladima svijet ostaje. I oni svojim aktivnostima i kontaktima sigurno da postavljaju temelje za jedan plodonosniji rad u budućnosti. Neki prigovaraju da se Mladež ne angažira dovoljno. Ja bih odgovorio samo da uzmu obzir da se mi nalazimo u jednom neobjavljenom ratu, ali, de facto, ratu. I da se uzme u obzir da se naša mladež nalazi upravo u tim godinama kada se najviše regrutira iz tih godišta za rezervu. Imamo slučajeve da su upravo u predizbornim kampanjama, kada su se predstavnici naše mladeži aktivirali, njih jednostavno pokupili i odnijeli dva-tri mjeseca u rezervu. Kada unutrašnjepolitičke prilike budu bolje, bit će sigurno i aktivnost mladih bolja. I šira i značajnija."

Glas ravnice: "I DSHV je zastupnik teze o suživotu. Je

li to neka nova verzija bratstva i jedinstva, ili pred nama predstoji jedan težak period građenja zajedništva u razlikama? Mogu li tu političke stranke dati veći doprinos no što je to bio slučaj do sada?"

Bela Tonković: "Suživot nije bratsvo-jedinstvo. Suživot je prihvaćanje činjenice različitosti i prihvaćanje drugoga onako, kako on sam sebe definiše. Bratsvo-jedinstvo je za nas imalo kao rezultat gubljene nacionalne svijesti i asimilaciju. Naše poimanje suživota je pristanak da se živi u jednom multinacionalnom i multikulturalnom društvu u kojemu svatko može sebe afirmirati upravo u svojoj specifičnosti i da prihvati drugoga u afirmaciji njegove specifičnosti."

Vojislav Sekelj

ŽUPA POD ZAŠTITOM BORCA PROTIVU SOTONE

Za pape Pia IX., za biskupa Josipa Juraja Strossmayera, a za župnika Franje Regena, položen je i blagoslovljen kamen temeljac za crkvu u Novom Slankamenu, 27. svibnja 1861. Crkva je dovršena i svečano blagoslovljena, 15. listopada 1862. Posvećena je Sv. Mihaelu Arkandelu. Crkvu je oslikao i omalao Marko Antonini 1899. godine, a 4. lipnja iste godine u prelijepo oslikanoj i uređenoj crkvi biskup dr. Anđelko Voršak podijelio je svetu Krizmu slankamenskim krizmanicima.

Dana 21. lipnja 1894. bilo je u Slankamenu 41 prvopričesnik, a 1895. u Novom Slankamenu je 549 đaka. Prečasni Franjo Regen, bivši tajnik biskupa Strossmayera, arhidakon i mje-

kg i od 6 kg, iz Starog Slankamena 2 od 182 kg i 48 kg i kasnije od 215 kg. U Novom Slankamenu su dva ostala. Zvona su ponovno nabavljena 1925. i postavljena prigodom jubileja 1000-te obljetnice hrvatskoga kraljevstva. Jedno od 477 kg, drugo od 227 kg. Slavlje je trajalo toga dana do 9 sati navečer. Mužari su grurali, glazba svirala, narod klicao, a mnogima su se oči suzama zalile i orosile od radosti na veseli zvon zvona koji se ponovno oglasio nakon desetgodišnje šutnje.

Iako je Slankamen kao župa postojao već i prije 1039., točni i sigurni podaci s redosljedom župnika poznati su tek od 1755. kada je biskup Nikola Givović ponovno uspostavio i obnovio župu. Do osnutka župe u Novom Slankamenu 1862. župom je upravljalo deset župnika i upravitelja župe uz

pomoć, kroz to vrijeme, pet kapelana, a na župskoj stolici u Novom Slankamenu sjedilo je, što kraće što dulje, od 1862. do 1993. trinaest župnika. Za vrijeme prvoga župnika Franje Regena (1862. do 1897) kapelanovalo je 24 kapelana, a za vrijeme Krešmira Tomljenovića, koji je kraće vrijeme proveo u zatvo-

ru iz političkih razloga i iza sebe ostavio "uzničke" uspomene, deset kapelana (1900. do 1911.). Za Filipa Kicoševića (1911 - 36.) izmjenjalo se 28 kapelana, a trinaesti u tom nizu bio je i đakovačko-srijemski biskup Bäuerlein, a 26. po redu dr. Ilija Živković, profesor kanonskog prava na đakovačkoj VBS.

Od 1952. do 80-ih u župi su djelovale i časne sestre predragocjene Krvi Isusove (28), koje je u župu doveo Josip Gebl, slankamenski župnik i Slankamenac po rođenju. U Slankamenu je rođen (16. studenoga 1826.) Franjo Šagovac. Zareden je za svećenika 5. kolovoza 1849., a studirao je u Budim-

pešti, gdje je i doktorirao iz filozofije. Bio je kapelan u Đakovu, profesor matematike i fizike, a od 1852. profesor je moralne teologije i pastorala. Imenovan je župnikom đakovačkim 1862., aktivno je sudjelovao u političkom životu, i bio povezan s Lukom Botićem. Više puta bio je biran u hrvatski Sabor, i bio je žestoki protivnik mađarona. Od 1872. je kanonik đakovački, rektor i kustos sjemeništa. Umro je 16. ožujka 1883.

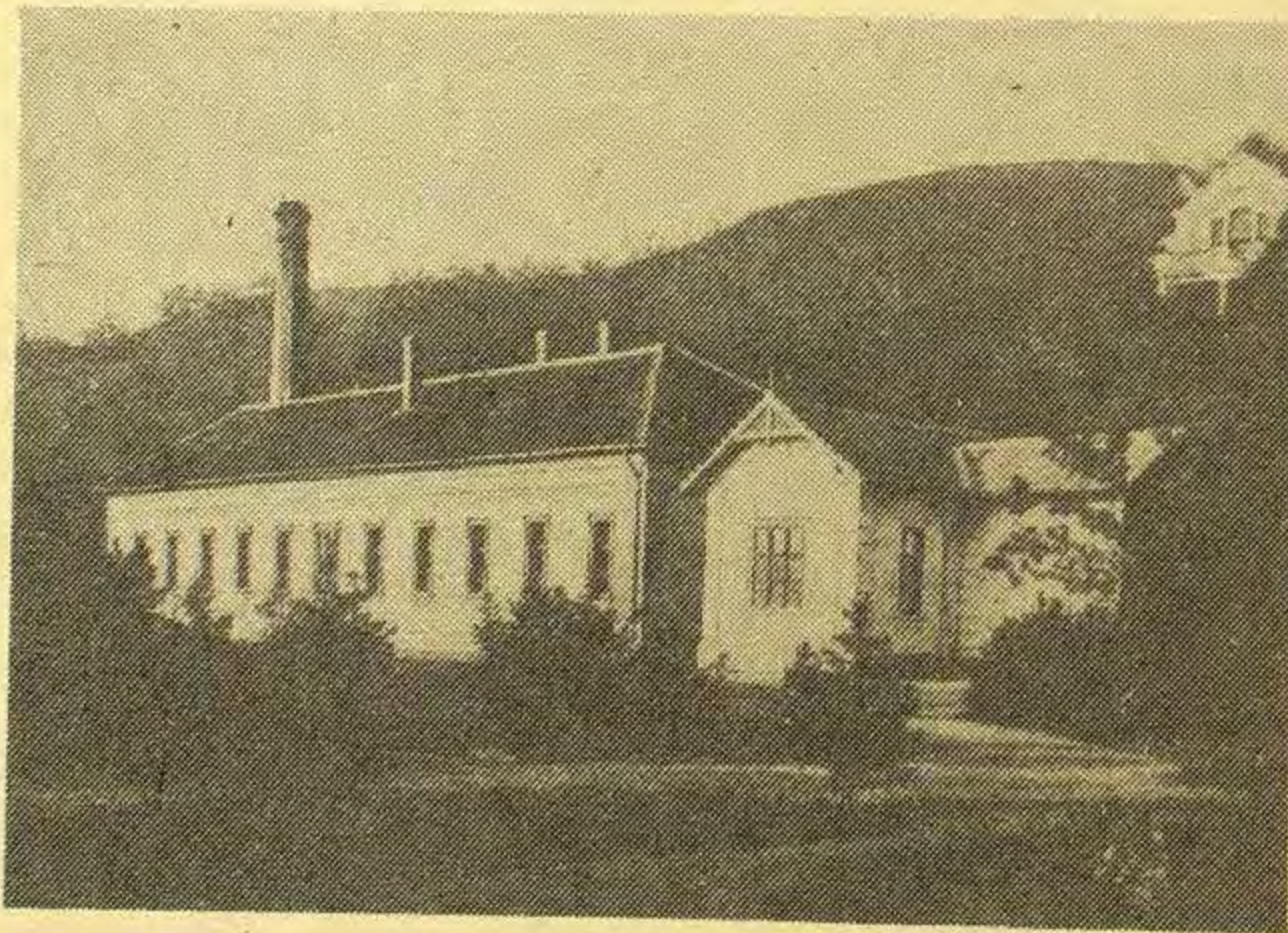
Dana 8. kolovoza 1973. postavljena je mlada misa slankamenskog sina Ivana Maslača, rođenog 23. rujna 1947.

Slankamenci žive s Crkvom

Slankamen je bio živa i uzorna župa. O Božiću i Uskrsu ispovjedilo bi se između 800 i 1.500 župljana. U ministarskom zboru bilo je i do tridesetak dječaka, a u bratovštini Sv. Krunice oko 100 članova. 1958. bilo je 88 prvopričesnika.

Hodočašća Gospi Tekijskoj kod Petrovaradina bila su svake godine za Slankamence najradosniji i najljepši dani. Išlo je pješice u procesiji i do 500 hodočasnika i po desetak zaprežnih kola koja su ih pratila. Mnogi su odlazili i vlakom, a kasnije osobnim automobilima i autobusima. Pamti se kako se iz St. Slankamena čamcima plovilo Dunavom do Petrovaradina. Župnik bi pješice dolazio sa svojim župljanima, a znao se čamcem vraćati sa Staroslankamencima. Hodočasnici Gospi Snježnoj polazili su u ranim jutarnjim satima, a ispraćali su ih domaći koji su ostajali doma. Dočekivali su ih kod brijesta, na ulazu u selo, i polazili bi zajedno u crkvu. Pjesma se orila selom, a sve se završavalo u večernjim satima na dan Snježne Gospe u Slankamenu sa svečanom misom, župnikovom propovijedi i himnom Te Deum laudamus.

Dana 22. kolovoza 1962. župa Sv. Mihaela Arkandela u Novom Slankamenu svečano je proslavila stotu obljetnicu crkve.

Stari Slankamen: Banja

sni župnik, 8. prosinca 1896. slavio je 50-tu obljetnicu svećeništva a na sve-toj misi prisustvovala su sva školska djeca s učiteljskim zborom slankamenske škole, čiji je jubilarac bio nadzornik. Na dan Sv. Antuna Padovanskog, 13. lipnja 1886. posjetio je Novi Slankamen i sam Strossmayer. U ime školske djece pozdravila ga je Ivka Majanović. Sutradan je bila sveta Krizma, a popodne je biskup otputovao u Zemun.

Dana 1. siječnja 1901. bilo je u Slankamenu po popisu ustanovljeno preko 3.900 duša. Pred rat, 16. rujna 1915. odnesena su zvona u vojne svrhe. Iz Novog Slankamena 2 od 493

Nastavit će se

Piše: mr. Zoran Primorac

Hrvatski velikani svjetske znanstvene i filozofske misli

MARIN GETALDIĆ (1568 - 1626)

Marin Getaldić, matematičar i fizičar, rođen je u Dubrovniku. Porijeklom je bio dubrivački patrik iz poznate porodice Getaldić, latinizirano Ghetaldus. Porijeklo i Dubrovačka Republika, koja doživljava ponovnu renesansu omogućavaju mladome Marinu široku naobrazbu i upoznavanje s najnovijim dostignućima ljudskog duha tog vremena. Mada nikada u potpunosti nije napustio Dubrovnik, veoma mnogo je putovao po Europi i uspostavljao kontakte sa svim velikanima tog doba.

Veći dio vremena zadržao se u Rimu gdje je studirao matematiku, te objavio 1603. prvo djelo o određenju specifične težine sedam metala i pet tekućina, te rad o parabolama u svezi s konstrukcijom paraboličnih zrcala.

Većanost za rodni grad, u kome je kao član upravnih tijela imao veći broj funkcija, nije mu dozvoljavala da se u potpunosti opredijeli za znanstveni rad. U diplomatskoj aktivnosti značajan je prilog Getaldića, zajedno s Boškovićem, u rješavanju rusko-dubrovačkog spora.

Najznačajniju oblast njegova djelanja predstavlja matematika, napose geometrija, i fizika, tj. optika. U ovim oblastima dao je revolucionarne doprinose koji su imali povijesno značenje. Najveće značenje ima njegovo uvođenje algebarskih operacija u rješavanju geometrijskih problema. Taj je pristup prethodio uvođenju analitičke geometrije. Rad je objavljen u djelu "De resolutione et compositione mathematica" (o analitičkom i sintetičkom u matematici). Ostala važnija djela su: "Dopuna Apollonijeve geometrije" (Apollonius redivius seu restituta apollonii Pergaei Inclinationu geometria), "Zbirka različitih problema" (Variorum problematum Collectio) itd.

Getaldić je umro 1626. u Dubrovniku. Da bi se objasnio značaj Getal-

dića u tvorbi analitičke geometrije dat će mo kratki osvrt razvitka matematike.

Analitička geometrija

Do XVI. stoljeća matematika se dijelila na dvije zasebne oblasti: geometriju i algebru.

Geometrija je počela svoj razvitak oko 2000 godina prije Krista u Egiptu. Tu je imala samo empirijski karakter, tako da dobija svoje puno značenje tek u VII. stoljeću prije naše ere. U filozofskim školama Talesa, Pitagore i drugih, otkrivaju se nove geometrijske činjenice koje se već strogo dokazuju, pa geometrija izrasta u znanost. Razvitak dostiže vrhunac u III. stoljeću prije Krista s Euklidom koji u svom čuvenom djelu "Elementi" izvodi geometriju kao strogo deduktivni i aksiomatski sustav. Ovakav matematički sustav ostaje tijekom vijekova primjer savršene cjeline.

Situacija s algebrom je posve drugačija. Prvi počeci algebre javljaju se kod grčkog matematičara Diofanta (IV. st. prije Krista) koji je uveo prve kratice, preteče današnjih simbola, za označavanje nepoznatih veličina, razlomaka, stupnjeva i drugih matematičkih objekata, što je značilo znatan napredak u usporedbi s matematičarima prije njega koji su algebarske probleme rješavali geometrijski. No, to su bili samo počeci i nikako se nije moglo govoriti o zatvorenoj matematičkoj strukturi kakva je bila geometrija. Sam naziv algebra nije grčkog podrijetla, već potiče od arapskog matematičara Al Hvarizmija (prva polovica IX. st.) koji je pod pojmom "al džabr" (uspostavljanje) podrazumijevao jednostavnu matematičku operaciju sabiranja.

Ovakva situacija u matematici dočekala je XVI. st. i ono što se čini bitnim jest činjenica da nije postojala nikakva povezanost matematičkih elemenata geometrije (pravac, ravan, krivulja itd.) i algebre.

Dva velika uma i prijatelja Marin Getaldić i Francois Viéte (1540 - 1603) riješili su problem rascjepa geometrije i algebre. Zajedno su rješavali taj problem, i to Viéte u onom matematičkom dijelu koji se odnosi na algebru, a Getaldić u praktičnoj primjeni spajanja geometrijskih i algebarskih činjenica. Uvođenjem slovnih simbola za oznake brojeva i nepoznanica Viéte ostaje osnivač algebre u njezinom modernom obliku. Getaldić uvodi algebarske operacije u rješavanju geometrijskih problema. Time se uspostavlja korespondencija između brojeva i geometrijskih objekata, što predstavlja revolucionarni zahvat. Dvije odvojene grane matematike spajaju se u jednu analitičku geometriju.

Prerana smrt Viéta i Getaldića nije dozvolila da se ovaj započeti rad obrazuje u jedan konačni sustav. René Descartes (Rene Dekart), koristeći se njihovim rezultatima dovršava započeti posao. U svom djelu "Geometrija" (La géométrie) otvara novu epohu u razvitku matematike primjenom koordinatnog sustava i međusobna ovisnost promjenljivih veličina, kojim je uspostavljena veza između algebre i geometrije. Geometrijske tvorevine (pravci, krivulje) dobijaju svoje algebarske izraze i mogu se pomoću njih ispitivati.

Kolika je veličina ovog pothvata pokazuje činjenica da analitička geometrija predstavlja osnov za razvoj diferencijalnog i integralnog računa, bez čijeg mehanizma nije moguće zamisliti postojanje suvremene znanosti.

Nastavit će se

POREZI

Ništa gadno zazimilo. Ova veljača se kanda zaintačila. Viter duše ko blendav. Založio ja u peć, pa izašo napolje vidit kako se puši. Lipo se puši, al Albin odžak gori ko ajzliban. Mene sve sramota. Na to, ko kecem na jedanest, izade moja gospoja, pa će:

- Vidi ti kako Albe loži! Ta ni okresat se ne mož s njim.

Bolje da me vilama žagnila u tur, neg što je spomenila moju peć na koju sam tako zdravo važan. Jeste da nam je isti majstor pravio, al ja tvrdim da je moja bolja. Malo posramljen, al više bisan uzmem jednu spoljnu gumu od pokojnog mi "stojadina", pa založim. Ta ni "Zorka" ni "Azotara" zajedno ne bi zapušili toliko. Zapalim cigaretilu, naslonim se na tarabe i gledam kako se puši iz odžaka. Puši se ko bisan. Mislim u sebi: "E, Albe, da čitavog 'mercedesa' založiš ne bi se tako pušilo".

- Kako me tramvaj nije zgazio prija neg što sam se udala za takog blendu! Vidi košulje što sam prostrla. Na šta sad liče? Ruke su mi otpale na pralji. Ako se ne obisim, niko neće! - protrese me bisno plačni glas moje gospoje.

Uvučem uši pod šepicu i zapucam priko kod Albe.

- Faljnis! - viknem.

Ništa. Beljo laje ko da se uštrkljiva s vitrom. Ajd ja okolo do karmića di je Albe napravio ložionicu. Kad ja na vrata, a on sidi i loži i sve štogod mrmlja, ko, božem prosti, kaka vračara. Prid njim rpa čutaka i drva, pa sve:

- Ovo njima, ovo meni. Ovo njima, ovo meni.

- Faljnis, komšija. - dreknem ja u karmić.

- A, aaa Amen, na vike faljen bio. - zbunjeno će Albe - Otkud ti po ovoj vitrini?

- Spašavam glavu. Upušio sam cilu avliju i košulje na štrangi.

- Svima će nama tribat štranga, i to da se povišamo. Još ne čupaju brkove ko četrdeset koje, - uto se pogladi po crnim, štucovanim brčićima - al gadno nam se sprema.

- Idi, Albe. Ta nije valjda baš tako gadno?

- Gadno? Ta gore ne mož bit. Jesil išo u općinu čerez poreza? Nisi? Znao sam. Pa ja ću morat prodat polak zemlje da platim porez i obradim ono drugo polak! Traže porez u superdinarima, a prošlogodišnju litinu platili u hiperdinarima. Pa jel oni misle da je zemlja ko dud, da svake godine rodi brez sijanja, oranja, torenja i branja? Zašto ti pripovidam, kad znaš i sam? S ono malo nafte što imamo napajaju tenkove, a ne traktore. Ko da će nam tenkovi orat.

- Jezik prigrizo, Albe. Nisi ti vidio kako izgleda di tenkovi oru. Tamo nema berbe, samo sarane. A što se poreza tiče, misliš da ja ne pratim politiku? Misliš da nisam izjesapio zašto ove privatne zadruge otkazivaju arendu? Sve su to babine ovom našem superdinaru, božem prosti. Pa ni sveta Tri kralja nisu nosili veću milošću neg mi ovom nedonošćetu. Vidi ovako. Ajd da divanimo u superdinarima. Žito su platili od 6 do 10 po metru. Cincokret od podrug do 5-6, ko je već kako uvatio marku. Naftu si dobio jedino ričima priko televizora. Znam, znam. Madžarska nas spasila. Al, koliko je oni kojima su ispod šupe na buradi odneli naftu, jel kobojagi nije imo papire da je od zadruge kupio. Kako bi i imo

kad je prošvercovo i načeko se na granici ko gladan...

- Stani! Sve ja to znam, a ne znam kako ću platit prva dva frtalja i još da mi ostane za arendu? Ponudio ja zadrugi u arendu. Mal me nisu izvoštili. Biže od arende ko nepro od svete vode. Znaš ti pošto će bit oranje? Kažu 80 maraka. Za jedno jutro kuruza s obradom i porezom, brez veštaka triba ti, brat-bratu, oko 150 maraka, a ja sam za cincokret dobio 15, ne računajući ulaganja. Pa šta oni misle? Što je još gore, kažu priko televizora, ako zakasniš samo desetak dana s plaćanjem, kamata je tolika da te dvostruko košta. Tako sam izjesapio, ako ne napravim novaca do nove rane, možem prodat sve i vezat gaće na čvor i bućur na batinu. Biću cocijalni slučaj kraj tolike zemlje i mašinerije. Kako ću ja mojoj dici rastolmačit "mire naše vlade"? Znam da svakom novorođenom djetetu nose ponude i da se ide u babine, al ovom našem supernovorođenčetu nikad dosta. Ako je cina njegovog života krepanje nas svi koji radimo, onda bolje da se nije ni rodio. A kad se već rodio, bolje da ga babica zadavila. Tako ti je to kad dite ima šurnajst ocova, a nanu mu akaju sa svi strana.

- Zbogom, Albe. Idem prodat zemlju dok još imam kome.

OTKUD PROSTAKLUK U GLASU RAVNICE!?

Poznata je teorija o civilizovanom evropskom hrvatskom narodu, (nasuprot stoji teorija o "neciviliziranom, barbarsko-bizantijskom" srpskom narodu.).

Ja, lično, čvrsto verujem u teoriju da je hrvatski narod kulturni, evropski narod, pa sam utoliko tužnija kada se nađe neki predstavnik toga naroda koji ne samo što je nedoraštavao, već je jedna velika sramota tog svog naroda, jer - biti prostak, sramota je. Biti glup i bez duha i nije neka sramota, ali je ne treba isticati, već je treba sakriti.

Da li je tekst "Ničijana i knjaz", samo nedohuovit i glup, neka o tome sude čitaoci, koje na takav način vodite da "otpočirru malo".

Ja bih rekla da je tekst primitivan i prepun prostakluka svakakvih, pa se otuda i pitam otkud TO u vašem listu!? Pišem vam iz najplemenitijih pobuda, upozoravajući vas da ćete ovakvim tekstovima pobiti teoriju o kulturnom evropskom narodu.

Takođe, upitala bih vas, koje su to pobude da se ovako piše o ljudima koji, uverena sam, ničim lično nisu uvredili pisca teksta. Da nije možda on to pisao samo radi toga što su to Srbi ili Bunjevci koji neće da budu Hrvati?

Meni, lično, a verujem ni onima koji su u ovom "šaljivom" tekstu, tako vulgarno predstavljeni. To neka služi na čast onome ko je tekst pisao. Meni je, štaviše, milo što jedan "ugrožen" Hrvat može i sme, ovde u Srbiji, u svom HRVATSKOM LISTU, da prostački ismejava, ispoljavajući pri tome mržnju neobuzdanu prema svemu što je srpsko.

Upitala bih još i ovo: šta mislite kakav bi osvanuo dan jednom Srbinu u Hrvatskoj, kada bi kojim slučajem i on imao SVOJE SRPSKE NOVINE, i na ovakav način u stilu "Ničijane i knjaza" pisao o Hrvatima, o njihovoj istoriji, o akademikima?

No, moj narod, srpski, tolerantan, prašta sve, držeći se one lepe Hristove poruke: "Ko tebe kamenom, ti njega hlebom".

Stojanka Cvejić, Subotica

Uvažena gospođo Cvejić,
Raspravljati generalno o (ne)kulturi jednoga naroda je, najblaže rečeno, nesuvislo. Navedite primjer "nekulturnog" naroda. I obrazložite svoje stajalište.

Šteta je što ste (verbalne) napade na pojedine utjecajne ljude shvatili kao nešto što je upereno protivu naroda. U ovome slučaju srpskog i bunjevačkog, kako navodite. Ako ste se s takvim imenima poistovjetili, onda biste se zaista trebali zamisliti nad nekim svojim stavovima. Savjetujemo Vam da, prije no što nam (možda) odgovorite, uzmete u ruke "Vreme" i pročitate rubriku "Ćorava kutija". Ni je nam bio cilj imitirati ih, ali nam je drago što postoje.

*S poštovanjem
Uredništvo*

NEBESKI NAROD

U istoriji "nebeskog naroda", kako nas u posljednje vrijeme pojedinci predstavljaju u javnosti, mnogi velikani su se proslavili u tudini i tamo i kosti ostavili, što dovoljno govori o brizi sredine o kadrovima. Kako se o njima vodila briga izgleda da oni ovdje nikada nisu bili ni potrebni ni poželjni, jer su i onda, (a i sada) rukovodeće strukture zazirale od takvih kadrova i plašile se da ih ti isti ne pomaknu sa njihovih položaja.

"Taman posla da ima neko pametniji od mene", a ja sam na vlasti. To znači: najpametniji sam, i pošto smo u gadnom škripcu potežemo te naše umne velikane koji su svojom pameću i znanjem doprinijeli pretežno naprednim zapadnim zemljama, a koji su mrtvi i ne mogu sada bilo šta da kažu. A vjerovatno bi potvrdili moju naprijed izrečenu tezu zašto su otišli u bijeli svijet. Ovo ne služi na čast ni prošloj ni sadašnjoj "nebeskoj" vlasti famoznog naroda.

Pokazali smo se kao jedan od najzavedenijih naroda na svijetu, više čak i od afričkih.

Miloš Vasiljević, Subotica

PRELO U BIKIĆU

Nakon četrdesetak godina u Bajskom trokutu 12. veljače ove godine u mađarskom selu Bikiću (Bácsbokod) obnovljen je običaj bunjevačkih Hrvata - prelo. Uz veliko zalaganje mještana, a osobito gospođice **Jagice Jasenović** i gospodina **Antuna Mujića** priredba je organizirana kao da se nikada nije niti prekivala. Čast da gostuje na "Prelo" u Bikiću imali su i članovi folklorne sekcije KUD "Bunjevačko kolo" i tamburaški orkestar "Ravnica", koji su ujedno zabavljali uzvanike sve do jutarnjih sati. Kulturno-umjetnički program trajao je puna tri sata. Nastupali su učenici osnovne škole u Bikiću s folklorom, igrokazom i bunjevačkim pjesmama. Pravi je užitek bio promatrati djecu koja s toliko entuzijazma žele sačuvati i povratiti govor i običaje svojih djedova.

Drugi dio programa su popunili članovi "Bunjevačkog kola" i tamburaški orkestar "Ravnica". Domaćini su s oduševljenjem pozdaravili svaki splet i svaku pjesmu orkestra. Sve vrijeme, dok je program trajao, publika je s pažnjom sve promatrala. Koliko su bili zadovoljni, govori podatak da se program nikome nije učinio dugačkim. Na kraju se prišlo u dvoranu u kojoj su bili postavljeni stolovi za večeru koja je bila obilna i svečana.

Stipan Bašić, Subotica

Cijenjeni čitatelji i nadalje očekujemo vaša pisma, kritike, prijedloge, ali molimo Vas da ne budu dulja od jedne kartice.

Uredništvo

Predsjedništvo
Mladeži DSHV na
sjednici, održanoj 16.
veljače ove godine
odlučilo je sazvati

**Prvu redovitu
skupštinu MDSHV**

koja će se održati
27. veljače 1994. u
prostorijama KUD
"Bunjevačko kolo",
Preradovićeva 4,
Subotica, s početkom
u 18 sati.

Pozivamo Vas da
prisustvujete ovome
skupu.

**Na osnovu odluke od 15. siječnja 1994.
Predsjedništvo DSHV saziva**

**DRUGU REDOVITU
SKUPŠTINU DSHV**

**koja će se održati 6. ožujka 1994. s početkom u 10
sati u velikoj dvorani KUD "Bunjevačko kolo",
Preradovićeva 4, Subotica**

**Druga redovita skupština DSHV je ujedno i
izborna skupština na kojoj će se birati svi organi
DSHV.**

**Skupština je javna, a pravo glasa imaju delegati
mjesnih organizacija i podružnica.**

**POZIVAMO ČLANOVE DSHV DA U ŠTO VEĆEM
BROJU SUDJELUJU U RADU SKUPŠTINE**

Dnevni red:

1. Izbor radnog predsjedništva
2. Izbor zapisničara i ovjerivača zapisnika
3. Izbor verifikacione komisije i njen izvještaj
4. Usvajanje poslovnika o radu skupštine
5. Izvještaj o radu stranke
6. Financijski izvještaj
7. Izvještaj nadzornog odbora
8. Program rada stranke u narednom periodu
9. Izbor radnih tijela kandidacione i izborne komisije
10. Biranje predsjednika stranke, tri dopredsjednika i ostalih članova
Predsjedništva DSHV, izbor Vijeća i članova nadzornog odbora i njih-
vih zamjenika
11. Razno

mr. Bela Tonković, predsjednik DSHV

Obavještavamo sve
članove Mjesnih
organizacija

"Gat" i "Ker"

da će se Godišnja
skupština održati u
četvrtak, 24. veljače
1994. u 19 sati u
prostorijama
"Bunjevačkog kola".